

Restauratorski radovi na Gradini u Erdutu

Erdutskoj gradini pretio je zub vremena, pretila je opasnost na dođe do rušenja cjelog kompleksa i propadanja ovoga slikovitog zdanja koje dominira nad okukom Dunava kod Erduta i koči se iznad velike ravnice Bačke i Baranje.

Sa zidini kula puca vidik na Bačku, Baranju, Srijem, Slavoniju i Bosnu mogu se nazirati brda u Mađarskoj, Fruška gora i Majeвица u Bosni. Šteta bi bilo da propadne ovakav značajan fortifikacioni objekt na Dunavu koji datira od dolaska Mađara a građen je od strane Mađara. Reginalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Osijeku vrši opsežne radove na saniranju ovoga objekta od 1965 godine. Svake godine su vršeni zahvati već prema dobivenim sredstvima od fondova za kulturu. Izvršeni su opsežni radovi na odstranjivanju nasute i nanešene zemlje tako su otkriveni temelji vanjskih zidina i kula koje su bile pod velikim naslagama zemlje i obrasli raslinstvom. Ovi su radovi otkrili veličinu objekta i oblike fortifikacije tako smo dobili veća saznanja da je oko unutarnje četvrtaste kule koja je kod restauracije prije sto godina smanjena bio četvrtasti vanjski zid sa kulama i unutarnjim dvorištem.

Prema Dunavu se teren naglo ruši te je jedan zid potpuno propao ali su iskapanja otkrila da je pored unutarnjeg dvorišta postojalo i vanjsko dvorište sa zidom i četvrtastom kulom od koje se postepeno do gornjeg platoa u stepenima nižu prostorije branitelja grada. Tokom 1969/70 godine iskapanjima je utvrđen izgleg grada, srušena je i fama koja je prenošena od generacije u generaciju da se je kula skliznula sa gornjeg platoa. Utvrđeno je obratno da je ta kula bila četvrtasta, da je predstavljala vanjski obrambeni pojas. Prilikom rušenja unutrašnjeg zida došlo je do djelomičnog zatrpavanja kule i do pomicanje cijelog djela u temeljima zato je kula i nagnuta. Prilikom radova pronađeno je dosta srednjovjekovne keramike, topovski i puščani kugli, nešto metala i stakla. U zidinama i oko njih nalaze se komadi a i neke cjele rimske cigle koje su kao i razni kameni komadi vjerojatno donešeni ovamo sa neke rimske građevine.

U toku su opsežni radovi na konsolidiranju terena i učvršćivanja zemljišta, izrađen je betonski potporni zid ispod donjeg djela kompleksa zidina a od zida prema gornjem platou nabija se zemlja i pravi ~~padina~~ kosina koja će se završiti ove godine i posaditi trava. Na gornjem platou oko zidini odstranjeno je sve raslinstvo tako da se sada kompleks daleko bolje ističe jer je odstranjeno zelenilo koje je zaklanjalo gradinu a ujedno je doprinosilo i stalnom klizanju terena koje su krckjeni činili rahlim i teren se stalno urušavao.

Na gornjem platou prema projektu su otkopani temelji učvršćeni pa će cijeli plato biti nasut šljunkom i sitnim kamenom da se spriječi

raslinstvo a naročito korjnje bagrema koje je za ovaj teren vrlo opasno.

Gornji plato biti će ureden sa nešto sitnog raslinstva te će predstavljati ljepo odmaralište i vidikovac na Dunav i Bačku.

Problem u radovima predstavlja danas vodovod to jest rezervar za vodu koji se nalazi na centralnoj četvrtastoj kuli. Rezervar propušta vodu prije je često dolazilo do prelijevanje vode preko bazena tako da je ta voda doprinosila propadanju gradine a i urušavanju brijega na kojem se nalazi cijeli kompleks.

Vodovod je bio vlasništvo IPK Osijek pogon vinogradarstvo Erdut ali ga se je taj pogon rješio toga vodovoda tako da ga je predao na korišćenje Mjesnoj zajednici Erdut koja je sada korisnik objekta ali ga je primila kao ruinu od IPK Osijek.

Česti su sukobi danas između vršioca radova, zavoda u Osijeku i Mjesne zajednice. Mislimo da se to mora rješavati više dogovaranjem nego da se gonimo preko vlasti i suda.

Općinska skupština Osijek trebala bi da pomogne Mjesnoj Zajednici Erdut garancijom na već raspisani doprinos za vodovod tako bi se mogao momentalno riješiti problem vodovoda. Mjesna zajednica je i sama voljna da što brže izgradi vodovod potrebnu sumu će imati tek nakon dvije godine ali se može garancijom Općine dati Mjesnoj zajednici kredit za izgradnju vodovoda, a ne praviti političke probleme te da se Mjesna zajednica suprostavlja radovima i koči radove na sanaciji kule. Dobra volja i više podrške od strane Općine otklonile bi i ove nedostatke, nadamo se da će do toga doći u općem interesu kako sanacije kule Erdut a tako i odnosa Mjesne zajednice i Zavoda za zaštitu. Nakon sanacije kule potrebno bi bilo da se u kuli uredi jedan muzej u koji bi ušli materijali nađeni u okolišu objekta. Prema ponudama zavoda u podrumima bi se uredio prikladan kokal a iznad toga vinogradarski muzej.

Nadamo se da će suradnja "Društva prijatelja starina" u Erdutu te muzejske zbirke Erdut i suradnja sa IPK Osijek omogućiti daljnje nastavljanje radova i uređenje obnovljene i restaurirane gradine u jedan vinogradarski muzej.

Zagreb 23-VIII-1970

Heim Drago mr. muzeologije

